

MIT, 22-09-2022. Drie aandachtspunten volgend uit recent onderzoek GedragsUnit RIVM (DRAFT)

5.1.2e

Vraag vanuit MIT: Tegen de achtergrond van WRR/KNAW rapport uitwerking 5 scenario's, de vraag welke 3 aandachtspunten voor het coronabeleid van dit najaar

Input gedragsunit = aanvullend op WRR/KNAW rapport & gebaseerd op recent onderzoek

1. **Communiceer corona strategie:** Het is van belang een duidelijk, transparant en breed onderbouwd plan te communiceren voor de Corona strategie voor dit najaar, inclusief doelstelling, indicatoren (zoals ziekenhuisopnames, uitgestelde zorg, post-COVID), maatregelen, regie & verantwoordelijkheden, hoe besluiten worden genomen, dilemma's/onzekerheden en hoe men daarmee omgaat

Verdere aandachtspunten

- Sectoren en burgers signaleren het belang van onderbouwing effectiviteit maatregelen
 - Rekening houdend met draagvlak, haalbaarheid en uitlegbaarheid voor sectoren en burgers
 - Onderbouwing: open tekst vak analyse ronde 21 cohort vragenlijst (vrijdag online) en [Draagvlak en vertrouwen, het belang van ervaren rechtvaardigheid | RIVM](#) en [De langetermijnaanpak van het coronabeleid: voorkeur van burgers en het maatschappelijk middenveld | RIVM](#)
2. **Ondersteun vaccinatiekeuze en vertrouwen:** het verhogen van de vaccinatiegraad is belangrijk, middels effectieve communicatiecampagnes, het vaccineren zo makkelijk mogelijk te maken, en door te investeren in het vertrouwen in het coronabeleid/overheid/informatievoorziening ([input](#) Gedragsunit is geleverd 15 juli 2022)

Summiere uitwerking

- Communicatie: urgentie en nut vaccineren (maak zichtbaar welke ziektelast en uitstel zorg is voorkomen dmv vaccineren; maak zichtbaar wat men verwacht te voorkomen met vaccineren in dit najaar; maak duidelijk waarom vaccineren op individueel meerwaarde heeft ondanks eerdere vaccinaties; maak duidelijk waarom afwachten tot ziekenhuiscijfers oplopen 4-6 weken achter de feiten aanlopen is), gericht op vertrouwen verhogen (transparant voor- en nadelen, respecteren autonomie over of te vaccineren en wanneer, onafhankelijke experts bieden informatie aan), presenteer de voor- en nadelen van vaccineren versus de voor- en nadelen van een besmetting
 - Facilitatie: Maak het halen van de vaccinaties zo makkelijk mogelijk: prikbusen, locaties nabij en in eigen gemeente, flexibele openingstijden, vrije inloop, duidelijk aangeven waar en wanneer vaccins gehaald kunnen worden. Stel mensen in staat persoonlijke vragen en zorgen beantwoord te krijgen (twijfeltelefoon, huisarts, etc)
 - Onderbouwing en verdere uitwerking o.a. [Invloed van prikbusen op vaccinatiegraad | RIVM](#)
[Vaccinatiebereidheid zomer/najaar 2022 | RIVM](#) en [Verkenning factoren van invloed op deelname aan COVID-19 vaccinatie | RIVM](#)
3. **Voorbereiden van organisaties binnen de sectoren:**
 - Het verhogen van de bekendheid van sector organisaties met de sectorplannen, alsmede het draagvlak, perceptie van proportionaliteit en effectiviteit van de maatregelen is van belang voor het succes bij mogelijke uitvoering.
 - Het is belangrijk om de begrijpelijkheid en haalbaarheid te toetsen van het toepassen van 27 verschillende maatregelenladders in verschillende fases van de pandemie. Bijv: als een burger reist van OV naar werk, ergens gaat lunchen, sporten en dan naar een concert gaat, met hoeveel verschillende ladders krijgt men dan te maken?
 - Een 'test' van deze aansturing via sectoren zou kunnen laten zien hoe potentieel effectief de plannen ten uitvoer gebracht kunnen worden als dit nodig is, en waar de pijnpunten zitten bij de uitvoering (zie uitwerking onder).

Summiere uitwerking en onderbouwing:

- Er zijn maatregelen ladders voor sectoren maar veel organisaties zijn zich hier niet/onvoldoende bewust van. Een aanzienlijk deel van de organisaties dat bekend is met de sectorplannen, heeft nog vraagtekens bij draagvlak, haalbaarheid, proportionaliteit en effectiviteit van de voorgestelde pakketten. Het is ook onduidelijk of de goede wil die veel organisaties tonen, omgezet zal worden in gedrag als het kabinet of de sector dat signaal afgeeft.
- Een 'test' van de huidige aansturing zou kunnen op een moment van relatief laag risico maar waar er wel een duidelijk dreiging/onzekerheid in het verschiert ligt. Denk bijv. aan het huidige advies rondom zelftesten bij klachten en isolatie bij positieve uitslag (effectief, beperkt negatieve impact), toegepast op werknemers in

sectoren, om een opleving en uitval in het najaar te remmen. Dit heeft als bijkomend voordeel dat het ook de werkvloer veiliger zou kunnen maken voor mensen met een kwetsbare gezondheid.

Het verzoek aan organisaties binnen sectoren zou kunnen zijn om preventief meer in te zetten op zelftesten en isolatie bij werknemers d.m.v. bijv. (indien haalbaar) 1. communiceer naar werknemers de norm in de organisatie dat gezien de verwachte toename van COVID-19 dit najaar, werknemers met klachten geacht wordt te zelftesten, maak het voordeel hiervan voor de eigen organisatie en personeel concreet (minder covid-19 op werkvloer, post-covid, uitval, collega's beschermen), benoem concreet de klachten waarbij men moet testen, 2. voorzie werknemers van gratis/goedkope zelftesten, 3. faciliteer en ondersteun (thuiswerken bij) isolatie, ook praktisch en mentaal (bijv. met een buddy van het werk die geregeld inbelt). Evalueer middels onderzoek de uptake van dit advies en waarom organisaties dit wel/niet ten uitvoer kunnen/willen brengen.

- Onderbouwing: [Handreiking: Gedragsskader sectorplannen | RIVM](#) en [De langetermijnaanpak van het coronabeleid: voorkeur van burgers en het maatschappelijk middenveld | RIVM](#) en [Ondanks versoepelingen nog \(deels\) geïsoleerd leven | RIVM](#) en [Betaalbaarheid van zelftesten en testgedrag | RIVM](#) en [Thuisblijven, testen en quarantaine | RIVM](#)

Aanvullend onderzoek sectoren: Lessons learned en toekomst scenario's

Let op: dit onderzoek is nog niet gepubliceerd, we zitten nu in de laatste review rondes. Ik voeg het toe omdat ik denk dat het op dit moment relevant is. Als dat ook zo wordt gezien, dan kan ik kijken of we deze resultaten al beschikbaar zouden kunnen stellen aan het MIT op dit moment.

Onderbouwing: RIVM onderzoek (90+ interviews, focus groepen) onder (in)formele organisaties in het maatschappelijk middenveld, kwalitatieve synthese, beoordeeld door commissie externe experts [publicaties + lopend onderzoek waarvan rapport bijna af is]. Dit betreft dus lessen geleerd door het interviewen en analyses van tientallen organisaties die aangeven wat van belang is voor hun, hun werknemers, en hun cliënten, leerlingen of patiënten.

Algemeen (geldt voor alle fasen): **wees een lerende, betrokken en sociale/humane overheid**

- **Geef het goede voorbeeld** als overheid/overheden > **let op verbindende taal**, benadruk solidariteit en acceptatie van andersdenkenden
- Bewaak de **mensenrechten van iedereen en de menselijke waardigheid** (in principe zou niemand alleen mogen sterven of sterk in isolatie terecht mogen komen: **maak dit een speerpunt van beleid**)
- **Maatwerk:** Zorg dat het beleid (landelijk beleidskader) consistent en transparant is (in de zin van goed uitlegbaar) en faciliteer de vertaalslag van beleid en de communicatie op maat naar de eigen organisatie/sector
- **Bewustwording** van positieve én negatieve effecten maatregelen met name voor kwetsbare groepen: Wees je bewust maatregelen verschillende reacties oproepen (positief en negatief) en ook dat aan elke maatregel ter bestrijding van COVID naast positieve ook mogelijke negatieve gevolgen kleven voor het welzijn van mensen of de kwaliteit van werk en zorg:
- **Kwetsbare groepen:** Zorg dat je mensen die het meest geraakt worden op tijd in het vizier hebt, dat je van te voren weet waar de zwakke plekken zitten.
- **Diversiteit** als het nodig is: Leg eventuele verschillen tussen de sectoren goed uit en pas daarbij op voor het ongefundeerd voortrekken van de ene sector boven de andere - dus zonder dat dit uitlegbaar is (bv sport boven kunst en cultuur)
- **Houd zeer vitale sectoren zo lang mogelijk open** (zoals onderwijs, kinderopvang, buitensport, musea etc) - weliswaar onder voorwaarden en tenzij het echt niet anders kan:
- **Jeugd:** Extra aandacht voor de jeugd: heb vooral empathie voor jongeren en zorg dat er iemand is die kwetsbare jongeren in het oog houdt (en dat er een plek is waar ze terecht kunnen)
- **Bouwen aan netwerk:** Bouw van te voren een fijnmazig netwerk op van lokale ambassadeurs (geen inspecteurs) die de sectoren/organisaties goed kennen en een schakel kunnen zijn waar de communicatie in twee richtingen gefaciliteerd wordt
- **Compensatie:** Wees duidelijk over mogelijke compensatie zodat angst, depressie en paniek waar mogelijk wordt tegengegaan
- **Stel het leren en tussentijds evalueren** voorop: leren werkt beter dan boetes uitdelen. Doe dat alleen als het echt nodig is. Dus liever meer jongerenwerkers dan BOA's!
- **Blijf voortdurend in gesprek** met de sectoren en partijen: luister goed en laat zien wat je met de suggesties uit de praktijk doet!
- **Investeer in een sterke sociale basis in het voorveld van het sociaal domein (waar veel oog is voor kwetsbare mensen)**

Basisscenario

1. **Weerbaarheid versterken:** Zorg dat er aandacht is voor het zowel fysiek als sociaal en mentaal weerbaar maken van organisaties/sectoren (be prepared o.a. door samen de lessen te leren van de voorgaande ervaringen). Heb expliciet aandacht voor een breed concept van gezondheid (niet alleen fysiek maar dus ook sociaal en mentaal)
2. **Tijdige gezamenlijke planvorming:** Zet ook in rustige tijden in op het alvast voorbereiden van beleid en communicatie voor het geval dat...welke stappen in welke situaties van urgentie doe dat samen (sector en organisatiegewijs)! (geen kop in het zand situatie). Zorg er in ieder geval voor dat (een minimum) aan concrete maatwerk maatregelen en plannen ter begeleiding, ondersteuning en compensatie van te voren worden verspreid en doorgesproken (in de hele sector en/of organisatie) zodat mensen van te voren weten waar ze aan toe zijn.
3. **Interne communicatie en kennis-uitwisseling:** Faciliteer de (kennis- en plan) uitwisseling tussen en binnen de sectoren en organisatie, mede met het oog op het omgaan met flinke dilemma's die naleving kunnen dwarsbomen en mogelijke werkbare interventies/werkbare ingrediënten.

Bij opleving van het virus

1. **Versterken van sociale kwaliteit door een sterke sociale basis:** Zet direct (vanaf de opleving) in op activiteiten gericht op het behoud van contacten en verbinding tussen mensen oftewel het verbeteren van de sociale kwaliteit, kwaliteit van werk en zorg: o.a. door een goede dialoog te stimuleren en ervoor te zorgen dat mensen naast elkaar en niet tegenover elkaar komen te staan en dat er sprake is van zingevende bezigheden (dit gaat ook over dialoog, creativiteit stimuleren en verbindende activiteiten en taal), vooral ook in het sociaal domein
2. **Doe het samen:** Betrek alle groepen intern bij de ontwikkeling en uitvoering van plannen en zet met name informele leiders in (mensen die het vertrouwen genieten van bv. kwetsbare groepen). Evalueer tussentijds en stel bij.
3. **Geef voldoende tijd en ruimte** voor het voorbereiden en implementeren van de maatregelen en wissel niet te snel met de maatregelen.

Bij noodscenario: alles wat hierboven staat inclusief

1. **Perspectief bieden:** biedt perspectief aan groepen die het nodig hebben, belicht alle mogelijke vormen van verbinding en wat wél nog kan (soms waren mensen te streng in de leer)
2. **Stimuleer het aangaan van allianties** tussen professionele/formele en informele netwerken (die vaak meer zicht hebben op kwetsbaren) en ondersteun ook de informele stakeholders (vraag wat ze nodig hebben)
3. **Betrouwbare communicatiekanalen:** Zorg voor het goed benutten van betrouwbare communicatiekanalen en netwerken, zodat iedereen op tijd met de meest relevante informatie wordt bereikt. Dit versterkt het vertrouwen.